

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. kovo 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Dublino sistema – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Prieglobsčio prašytojo perdavimas valstybei narei, atsakingai už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą – „Slėpimosi“ sąvoka – Perdavimo termino pratęsimo tvarka – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis – Rimta nežmoniško ar žeminamo elgesio grėsmė pasibaigus prieglobsčio procedūrai – Asmenų, kuriems minėtoje valstybėje narėje suteikta tarptautinė apsauga, gyvenimo sąlygos“

Byloje C-163/17

dėl *Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg* (Badeno-Viurtembergo aukštesnysis administracinis teismas, Vokietija) 2017 m. kovo 15 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. balandžio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Abubacarr Jawo

prieš

Bundesrepublik Deutschland

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kuriį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, F. Biltgen, K. Jürimäe ir C. Lycourgos, teisėjai A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič (pranešėjas), J. Malenovský, L. Bay Larsen ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. gegužės 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- A. Jawo, atstovaujamo *Rechtsanwälte* B. Münch ir U. Bargon,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze, R. Kanitz, M. Henning ir V. Thanisch,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos C. Van Lul ir P. Cottin,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocati dello Stato* L. Cordi ir L. D'Ascia,

* Proceso kalba: vokiečių.

- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Tátrai, Z. Fehér ir G. Koós,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos J. Langer, M. Bulterman, C. S. Schillemans ir M. Gijzen,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Brandon ir C. Crane, padedamų baristerio D. Blundell,
- Šveicarijos vyriausybės, atstovaujamos E. Bichet,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Condou-Durande ir C. Ladenburger,

susipažinęs su 2018 m. liepos 25 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31; toliau – reglamentas „Dublinas III“), 3 straipsnio 2 dalies ir 29 straipsnio 1 ir 2 dalių ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 4 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Abubacarr Jawo ir *Bundesrepublik Deutschland* (Vokietijos Federacinė Respublika) ginčą dėl sprendimo perduoti suinteresuotąjį asmenį Italijai.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 3 straipsnyje „Kankinimo uždraudimas“ nustatyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.“

Sąjungos teisė

Chartija

- 4 Chartijos 1 straipsnyje „Žmogaus orumas“ numatyta:
„Žmogaus orumas yra neliečiamas. Jį reikia gerbti ir saugoti.“
- 5 Chartijos 4 straipsnyje „Kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimas“ nurodyta:
„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.“

- 6 Chartijos 47 straipsnio „Teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą“ pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.“

- 7 Chartijos 51 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje nurodyta:

„Šios Chartijos nuostatos skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą, bei valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Todėl jie turi gerbti teises, laikytis principų ir juos taikyti pagal turimus atitinkamus įgaliojimus, nepažeisdami Sąjungos įgaliojimų, suteiktų jai Sutartimis, ribų.“

- 8 Chartijos 52 straipsnio „Teisių ir principų taikymo sritis ir aiškinimas“ 3 dalyje įtvirtinta:

„Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekludo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.“

Reglamentas „Dublinas III“

- 9 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 343/2003, nustatantis valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL L 50, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109, toliau – reglamentas „Dublinas II“), buvo panaikintas ir pakeistas reglamentu „Dublinas III“. Reglamento „Dublinas III“ 4, 5, 19, 32 ir 39 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(4) [1999 m. spalio 15 ir 16 d.] Tamperėje įvykusio [Europos Vadovų Tarybos specialaus] posėdžio išvadose taip pat konstatuojama, kad [bendrai Europos prieglobsčio sistemai] artimiausiu metu turėtų būti priskirtas aiškus ir veiksmingas valstybės narės, atsakingos už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo būdas;

(5) toks būdas ir valstybėms narėms, ir atitinkamiems asmenims turėtų būti grindžiamas objektyviais bei teisingais kriterijais. Jis pirmiausia turėtų padėti greitai nustatyti atsakingą valstybę narę, kad būtų galima garantuoti veiksmingą galimybę pradėti tarptautinės apsaugos suteikimo procedūras ir netrukdyti siekti greitai nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus;

<...>

(19) siekiant užtikrinti veiksmingą atitinkamų asmenų teisių apsaugą, reikėtų įtvirtinti teisinės garantijas ir teisę į veiksmingą teisės gynimo priemonę, kai priimami sprendimai dėl perdavimo atsakingai valstybei narei, laikantis visų pirma [Chartijos] 47 straipsnio. Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi tarptautinės teisės normų, veiksminga teisės gynimo nuo tokių sprendimų priemonė turėtų apimti tiek šio reglamento taikymo, tiek teisinių ir faktinių aplinkybių, susiklosčiusių valstybėje narėje, kuriai perduodamas prašytojas, vertinimą;

<...>

(32) dėl požiūrio į asmenis, kuriems taikomas šis reglamentas, valstybės narės yra saistomos savo įsipareigojimų pagal tarptautinės teisės aktus, įskaitant atitinkamą Europos žmogaus teisių teismo praktiką;

<...>

(39) šiame reglamente gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintamų visų pirma [Chartijoje]. Visų pirma šiuo reglamentu siekiama užtikrinti visišką Chartijos 18 straipsnyje garantuotos teisės į prieglobstį laikymąsi ir jos 1, 4, 7, 24 ir 47 straipsniuose pripažintų teisių laikymąsi. Todėl šis reglamentas turėtų būti atitinkamai taikomas[.]“

10 Reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte „pasislėpimo rizika“ apibrėžiama kaip „konkrečiu atveju buvimas teisėje apibrėžtais objektyviais kriterijais paremtų priežasčių, leidžiančių manyti, kad prašytojas, trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuriam taikoma perdavimo procedūra, gali pasislėpti“.

11 Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnyje „Galimybė naudotis tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra“ nustatyta:

„1. Valstybės narės nagrinėja kiekvieną trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės, bet kurios iš jų teritorijoje, įskaitant pasienį arba tranzito zonas, prašančio tarptautinės apsaugos, prašymą. Prašymą nagrinėja viena valstybė narė, būtent ta, kuri yra atsakinga pagal III skyriuje nustatytus kriterijus.

2. Jei remiantis šiame reglamente išvardytais kriterijais negalima nustatyti jokios atsakingos valstybės narės, už jo nagrinėjimą yra atsakinga pirmoji valstybė narė, kuriai buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas.

Jei prašytojo neįmanoma perduoti pirmajai paskirtai atsakinga valstybei narei, nes esama pagrįstų priežasčių manyti, kad tos valstybės narės prieglobsčio procedūra ir prašytojų priėmimo sąlygos turi sisteminių trūkumų, dėl kurių esama nežmoniško ar žeminančio elgesio, kaip apibrėžta [Chartijos] 4 straipsnyje, rizikos, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė toliau nagrinėja III skyriuje išdėstytus kriterijus, kad nustatytų, ar kita valstybė narė galėtų būti paskirta atsakinga.

Jei pagal šią dalį negali būti perduodama jokiai valstybei narei, paskirtai pagal III skyriuje išdėstytus kriterijus, arba pirmajai valstybei narei, kurioje pateiktas prašymas, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė tampa atsakinga valstybe nare.

<...>“

12 Reglamento „Dublinas III“ VI skyriuje „Perėmimo savo žinion ir atsiėmimo procedūros“, be kita ko, yra šio reglamento 27 ir 29 straipsniai.

13 Reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio „Teisės gynimo priemonės“ 1 dalyje nustatyta:

„Prašytojas arba kitas 18 straipsnio 1 dalies c arba d punkte nurodytas asmuo turi teisę į veiksmingą teisės gynimo priemonę ir gali pateikti teismui skundą dėl sprendimo dėl perdavimo faktinių ir teisinių pagrindų arba prašyti jį peržiūrėti.“

14 Reglamento „Dublinas III“ VI skyriaus VI skirsnyje, kuriame reglamentuojamas prieglobsčio prašytojų perdavimas už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingai valstybės narei, yra šio reglamento 29 straipsnis „Sąlygos ir terminai“; jame numatyta:

„1. Prašytojas arba kitas 18 straipsnio 1 dalies c arba d punkte nurodytas asmuo iš prašančiosios valstybės narės atsakingai valstybei narei perduodamas pagal prašančiosios valstybės narės nacionalinę teisę, atitinkamoms valstybėms narėms pasikonsultavus, kiek praktiškai įmanoma greičiau, bet ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo kitos valstybės narės prašymo atitinkamą asmenį perimti savo žinion arba atsiimti gavimo arba nuo galutinio sprendimo dėl skundo ar peržiūrėjimo priėmimo, jei sprendimo vykdymas buvo sustabdytas pagal 27 straipsnio 3 dalį.

Jei asmenys atsakingai valstybei narei perduodami prižiūrint išvykimą arba palydint, valstybės narės užtikrina, kad perdavimas vyktų humaniškai, užtikrinant visapusišką pagarbą pagrindinėms teisėms ir asmens orumui.

<...>

2. Tais atvejais, kai perdavimas per šešis mėnesius neįvyksta, atsakinga valstybė narė atleidžiama nuo pareigų atitinkamą asmenį perimti savo žinion arba atsiimti, o atsakomybė pereina prašančiajai valstybei narei. Šis terminas gali būti pratęstas ne ilgiau kaip iki vienerių metų, jei perdavimas negalėjo įvykti dėl atitinkamo asmens įkalinimo, arba ne ilgiau kaip iki aštuoniolikos mėnesių, jei atitinkamas asmuo slapstosi.

<...>

4. Komisija, priimdama įgyvendinimo aktus, nustato vienodas valstybių narių konsultavimosi ir keitimosi informacija sąlygas, visų pirma perdavimų atidėjimo arba vėlavimo juos atlikti atveju, perdavimų esant netiesioginiam pritarimui atveju, nepilnamečių ar išlaikomų asmenų perdavimų atveju ir prižiūrimų perdavimų atveju. <...>“

Įgyvendinimo reglamentas

15 2003 m. rugsėjo 2 d. Komisijos reglamente (EB) Nr. 1560/2003, nustatančiame išsamias Reglamento Nr. 343/2003, iš dalies pakeisto 2014 m. sausio 30 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 118/2014 (OL L 39, 2014, p. 1), taikymo taisykles (OL L 222, 2003, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t, p. 200 ir klaidų ištaisymas OL L 197, 2017, p. 20, toliau – Įgyvendinimo reglamentas), nustatyta reglamento „Dublinas II“, o nuo šiol – reglamento „Dublinas III“ taikymo tvarka.

16 Įgyvendinimo reglamento III skyriuje „Perdavimas“ yra, be kita ko, šio reglamento 9 straipsnis „Atidėti arba uždelsti perdavimai“; jame nurodyta:

„1. Atsakingai valstybei narei nedelsiant pranešama apie bet kokius perdavimo atidėjimus, susijusius tiek su apeliaciniu skundu arba peržiūrėjimo procedūra, dėl kurios vykdomas atidedamas, tiek su objektyviomis priežastimis, tokiomis kaip prieglobsčio prašytojo sveikatos būkle, transporto nebuvimu arba dėl aplinkybės, kad prieglobsčio prašytojas vengia perdavimo procedūros.

1a. Jeigu perduodančiosios valstybės narės prašymu perdavimas atidedamas, perduodančioji ir atsakinga valstybė narė turi atnaujinti ryšį, kad kitas perdavimas būtų parengtas kuo greičiau, kaip nustatyta 8 straipsnyje, ir ne vėliau kaip per dvi savaites nuo tada, kai valdžios institucijos sužino, kad nebėra vėlavimų arba atidėjimų sukėlusių aplinkybių. Tokiu atveju prieš vykdant perdavimą išsiunčiama atnaujinta duomenų perdavimo standartinė forma, kaip nustatyta VI priede.

2. Valstybė narė, kuri dėl vienos iš [reglamento „Dublinas III“] 29 straipsnio 2 dalyje išvardytų priežasčių negali įvykdyti perdavimo per įprastinį šešių mėnesių terminą, skaičiuojamą nuo prašymo perimti atitinkamą asmenį arba jį atsiimti arba nuo galutinio sprendimo dėl skundo arba peržiūros, dėl kurių vykdomas atidedamas, priėmimo, apie tai praneša atsakingai valstybei narei iki šio termino pabaigos. Kitaip atsakomybė už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą ir kitos [reglamente „Dublinas III“] numatytos prievolės tenka prašančiajai valstybei narei to reglamento 29 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

<...>“

Pripažinimo direktyva

17 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9, toliau – Pripažinimo direktyva) VII skyriuje, kuriame yra 20–35 straipsniai, apibrėžtas tarptautinės apsaugos pobūdis.

18 Pripažinimo direktyvos 34 straipsnyje „Galimybė pasinaudoti integracijos priemonėmis“ numatyta:

„Siekdamos palengvinti tarptautinės apsaugos gavėjų integraciją į visuomenę, valstybės narės užtikrina galimybę pasinaudoti, jų nuomone, tinkamomis integracijos programomis, kad būtų atsižvelgta į specifinius pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso gavėjų poreikius, arba nustato išankstines sąlygas, kuriomis užtikrinama galimybė pasinaudoti tokiomis programomis.“

Priėmimo direktyva

19 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96, toliau – Priėmimo direktyva), 5 straipsnyje „Informavimas“ numatyta:

„1. Per atitinkamą laikotarpį, bet ne ilgiau kaip per penkiolika dienų po to, kai buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, valstybės narės informuoja prašytojus bent jau apie nustatytas išmokas ir apie su priėmimo sąlygomis susijusias jų pareigas.

<...>

2. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje nurodyta informacija būtų teikiama raštu ir ta kalba, kurią supranta arba, kaip pagrįstai manoma, turi suprasti prašytojas. Tam tikrais atvejais ši informacija taip pat gali būti teikiama žodžiu.“

20 Priėmimo direktyvos 7 straipsnyje „Gyvenamoji vieta ir judėjimo laisvė“ nustatyta:

„1. Prašytojai gali laisvai judėti priimančiosios valstybės narės teritorijoje arba tam tikroje valstybės narės jiems nustatytoje vietoje. Nustatyta vieta negali turėti poveikio nedalmai privataus gyvenimo sferai bei turi garantuoti pakankamai galimybių naudotis visa pagal šią direktyvą teikiama parama.

2. Valstybės narės gali nuspręsti dėl prašytojo gyvenamosios vietos, remdamosi visuomenės interesais, viešosios tvarkos sumetimais arba, jei reikalinga, siekdamos paspartinti su tarptautinės apsaugos prašymu susijusį procesą ir jo veiksmingą stebėseną.

3. Valstybės narės gali nustatyti, kad materialinės priėmimo sąlygos bus užtikrintos tik tuo atveju, jeigu prašytojai faktiškai gyvens valstybių narių nurodytoje konkrečioje vietoje. Toks, galintis būti bendrojo pobūdžio, sprendimas kiekvienu atveju priimamas individualiai pagal nacionalinę teisę.

4. Valstybės narės numato galimybę suteikti prašytojams laikiną leidimą išvykti iš 2 ir 3 dalyse minimos gyvenamosios vietos ir (arba) 1 dalyje minimos nustatytos vietos. Sprendimai priimami individualiai, objektyviai ir nešališkai, nurodant priežastis, jei sprendimas yra neigiamas.

Iš prašytojo nereikalaujama gauti leidimo vykti į susitikimus su valdžios atstovais ir į teismus, jei jis privalo ten atvykti.

5. Valstybės narės reikalauja, kad prašytojai praneštų kompetentingoms institucijoms apie savo dabartinį adresą bei tokias institucijas kuo greičiau informuotų apie bet kokią adresą pasikeitimą.“

Vokietijos teisė

- 21 *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet* (Užsieniečių apsigyvenimo, įsidarbinimo ir integracijos federalinėje teritorijoje įstatymas, toliau – *Aufenthaltsgesetz*), nuo 2016 m. rugpjūčio 6 d. iš dalies pakeisto 2016 m. liepos 31 d. *Integrationsgesetz* (Integracijos įstatymas, *BGBL.*, 2016 I, p. 1939, toliau – *Integrationsgesetz*), 60a straipsnio „Laikinas išsiuntimo atidėjimas (toleravimas)“ 2 dalyje nustatyta:

„Užsieniečio išsiuntimas atidedamas tol, kol dėl faktinių ar teisinių priežasčių jo neįmanoma išsiųsti, ir neišduodamas leidimas gyventi šalyje. <...> Užsieniečiui gali būti suteiktas dokumentas, kuriuo toleruojamas jo buvimas (*Duldung*) (toliau – toleravimo dokumentas) tuomet, kai tolesnis laikinas jo buvimas federalinėje teritorijoje reikalingas dėl svarbių humanitarinių ar asmeninių priežasčių arba svarbių viešųjų interesų. Toleravimo dokumentas dėl svarbių asmeninių priežasčių, kaip tai suprantama pagal trečią sakinį, suteikiamas tuomet, kai užsienietis pagal kvalifikuoto profesinio mokymo programą Vokietijoje pradeda arba pradėjo mokytis valstybės pripažįstamos arba panašiai reglamentuojamos profesijos, netenkinamos 6 dalyje nurodytos sąlygos ir nėra konkrečių buvimo šalyje nutraukimo priemonių. Ketvirtame sakinyje numatytais atvejais toleravimo dokumentas suteikiamas mokymosi sutartyje numatytais profesinio mokymo trukmei. <...>“

- 22 *Asylgesetz* (Prieglobsčio įstatymas), nuo 2016 m. rugpjūčio 6 d. iš dalies pakeisto *Integrationsgesetz* (toliau – *AsylG*), 29 straipsnyje „Nepriimtini prašymai“ numatyta:

„(1) Prašymas suteikti prieglobstį yra nepriimtinas, kai:

1. kita valstybė yra atsakinga už prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimą
 - a) pagal [reglamentą „Dublinas III“] arba
 - b) kitas Europos Sąjungos teisės nuostatas arba tarptautinę sutartį

<...>“

- 23 *AsylG* 31 straipsnio „Federalinės tarnybos sprendimas dėl prašymų suteikti prieglobstį“ 3 dalyje nurodyta:

„2 dalyje nurodytais atvejais ir priimant sprendimus dėl nepriimtinių prašymų suteikti prieglobstį turi būti nustatyta, ar tenkinamos *Aufenthaltsgesetz* 60 straipsnio 5 arba 7 dalyje nustatytos sąlygos. Tai netaikytina tais atvejais, kai užsienietis pripažįstamas turinčiu teisę į prieglobstį arba jam suteikiama tarptautinė apsauga pagal 1 straipsnio 1 dalies 2 punktą.“

- 24 *AsylG* 34a straipsnyje „Nurodymas išsiųsti“ numatyta:

„(1) Jei užsienietis turi būti išsiunčiamas į saugią trečiąją šalį (26a straipsnis) arba už prieglobsčio procedūros vykdymą atsakingą valstybę (29 straipsnio 1 dalies 1 punktas), federalinė tarnyba nurodo jį išsiųsti į šią valstybę, kai tik paaiškėja, kad tai galima padaryti. Tai taikoma ir tuo atveju, kai užsienietis prašymą suteikti prieglobstį pateikė kitoje pagal Europos Sąjungos teisės arba tarptautinės sutarties nuostatas už prieglobsčio procedūros vykdymą atsakingoje valstybėje arba jį atsiėmė prieš federalinei tarnybai priimant sprendimą. Iš anksto nereikia įspėti apie išsiuntimą ir nustatyti terminų. Jei nurodymo išsiųsti pagal pirmą arba antrą sakinį priimti negalima, federalinė tarnyba įspėja apie išsiuntimą į atitinkamą valstybę.“

(2) Pagal Administracinių bylų teisenos kodekso 80 straipsnio 5 dalį prašymai dėl nurodymo išsiųsti turi būti pateikti per savaitę nuo pranešimo apie šį nurodymą. Jei prašymas pateiktas per nustatytą terminą, išsiuntimas negalimas, kol nepriimtas teismo sprendimas. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 25 A. Jawo, kaip pats nurodė, yra 1992 m. spalio 23 d. gimęs Gambijos pilietis.
- 26 2012 m. spalio 5 d. jis išvyko iš Gambijos ir jūra atvyko į Italiją, o iš ten toliau nukeliavo į Vokietiją. 2014 m. gruodžio 23 d. jis pateikė prašymą suteikti prieglobstį šioje valstybėje narėje.
- 27 Remiantis duomenų bazės „Eurodac“ informacija, A. Jawo Italijoje jau buvo pateikęs prašymą suteikti prieglobstį, todėl *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federalinė migracijos ir pabėgėlių tarnyba, toliau – Federalinė tarnyba) 2015 m. sausio 26 d. pateikė Italijos institucijoms prašymą atsiimti suinteresuotąjį asmenį. Italijos institucijos į šį prašymą neatsakė.
- 28 2015 m. vasario 25 d. sprendimu Federalinė tarnyba atmetė A. Jawo prašymą kaip nepriimtą ir nurodė jį išsiųsti į Italiją.
- 29 2015 m. kovo 4 d. A. Jawo apskundė šį sprendimą, o 2015 m. kovo 12 d. – pateikė prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones. 2015 m. balandžio 30 d. nutartimi *Verwaltungsgericht Karlsruhe* (Karlsruhės administracinis teismas) iš pradžių atmetė pastarąjį prašymą kaip nepriimtą, nes jis buvo pateiktas praleidus terminą.
- 30 2015 m. birželio 8 d. A. Jawo turėjo būti perduotas Italijai. Tačiau to padaryti nepavyko, nes jam skirtoje gyvenamojoje patalpoje Heidelbergo (Vokietija) apgyvendinimo centre jo nebuvo. Gavusi atitinkamas *Regierungspräsidium Karlsruhe* (Karlsruhės apskrities administracija) užklausas, Heidelbergo miesto apgyvendinimo pagalbos tarnyba 2015 m. birželio 16 d. pranešė, kad, atsakingojo namo komendanto duomenimis, A. Jawo šiame apgyvendinimo centre jau kuris laikas negyvena.
- 31 Naudodama 2015 m. birželio 16 d. datuotą standartinę formą, federalinė tarnyba Italijos institucijoms pranešė, kad, remiantis tos pačios dienos duomenimis, A. Jawo šiuo metu perduoti negalima, nes jis slapstosi. Toje standartinėje formoje ji taip pat nurodė, kad suinteresuotasis asmuo bus perduotas ne vėliau kaip iki 2016 m. rugpjūčio 10 d. „pagal [reglamento „Dublinas III“] 29 straipsnio 2 dalį“.
- 32 Nustatyta, kad formos įteikimo Italijos institucijoms dieną A. Jawo vėl buvo Heidelberge, tačiau ši informacija Federalinės tarnybos nebuvo pasiekusi. Tačiau nenustatyta, ar kaip tik tuo momentu, kai A. Jawo grįžo į Heidelbergą, Federalinė tarnyba jau buvo išsiuntusi šią formą Italijos institucijoms.
- 33 Savo nebuvimą A. Jawo paaiškino tuo, kad 2015 m. birželio pradžioje buvo išvykęs aplankyti Freiberge prie Nekaro (Vokietija) gyvenančio draugo. Sulaukęs kambario draugo iš Heidelbergo telefono skambučio, kad jo ieško policija, jis nusprendė grįžti į Heidelbergą. Kadangi neturėjo reikiamos pinigų sumos kelionei iš vieno miesto į kitą, pirmiausia jis jų turėjo pasiskolinti. Grįžęs į Heidelbergą jis kreipėsi į *Sozialamt* (socialinė tarnyba) dėl to, ar jam dar priklauso ankstesnis kambarys, ir gavo teigiamą atsakymą.
- 34 Be to, A. Jawo nurodė, kad niekas jo neinformavo apie tai, kad jis turi pranešti apie savo nebuvimą.
- 35 2016 m. vasario 3 d. žlugo antras bandymas perduoti A. Jawo, nes jis atsisakė lipti į orlaivį, kuriuo turėjo būti perduotas.

- 36 Gavęs kitą prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, *Verwaltungsgericht Karlsruhe* (Karlsruhės administracinis teismas) 2016 m. vasario 18 d. sprendimu nurodė, kad dėl 2015 m. kovo 4 d. pateikto A. Jawo skundo sustabdomas sprendimo vykdymas.
- 37 Minėtas teismas 2016 m. birželio 6 d. sprendimu šį skundą atmetė.
- 38 *Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg* (Badeno Viurtembergo aukštesnysis administracinis teismas, Vokietija) vykusiame apeliaciniame procese dėl šio sprendimo A. Jawo, be kita ko, teigė, kad 2015 m. birželio mėn. jis nesislapstė ir kad Federalinė tarnyba negalėjo teisėtai pratęsti perdavimo termino. Be to, jo perdavimas Italijai neleistinas todėl, kad šios valstybės narės prieglobsčio procedūra ir prašytojų priėmimo sąlygos turi sisteminių trūkumų, kaip tai suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą.
- 39 Per apeliacinį procesą Federalinė tarnyba sužinojo, kad Italijoje pareiškėjui dėl humanitarinių priežasčių buvo išduotas leidimas gyventi šalyje, galiojęs vienus metus iki 2015 m. gegužės 9 d. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad dėl šio leidimo gyventi šalyje išdavimo reglamentas „Dublinas III“ netapo netaikytinas, nes minėtas leidimas nesuteikė A. Jawo tarptautinės apsaugos, kaip tai suprantama pagal Pripažinimo direktyvą.
- 40 Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tam, kad būtų galima išspręsti pagrindinę bylą, jam pirmiausia reikia atsakyti į klausimą, ar 2015 m. birželio 16 d., t. y. Federalinės tarnybos pranešimo Italijos vidaus reikalų ministerijai dieną, pareiškėjas „slapstėsi“, kaip tai suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį.
- 41 Atsižvelgdamas į tai, jis nurodo, kad 2016 m. vasario 18 d. *Verwaltungsgericht Karlsruhe* (Karlsruhės administracinis teismas) sprendimo, kuriuo nurodyta sustabdyti vykdymą, kol nagrinėjamas A. Jawo pateiktas skundas, priėmimo dieną buvo pasibaigęs šio reglamento 29 straipsnio 1 dalyje numatytas šešių mėnesių perdavimo terminas, todėl pastaruoju sprendimu šis terminas nebegalėjo būti pratęstas arba jo eiga sustabdyta.
- 42 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad jeigu reikėtų remtis reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte vartojamo termino „pasislėpimo rizika“ apibrėžtimi, kurios formuluotės versijoje vokiečių kalba išreikštas nuogąstavimas, kad suinteresuotasis asmuo slapstydamasis išvengs perdavimo procedūros, laikytina, kad reikšmės turi tik sąmoningas atitinkamo asmens elgesys, kuriuo siekiama išvengti perdavimo. Vis dėlto esama pagrįstų priežasčių manyti, kad norint taikyti reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį pakanka to, kad bandymo perduoti momentu ir prašomos valstybės narės kompetentingos institucijos informavimo momentu kompetentingai institucijai nebuvo žinoma suinteresuotojo asmens gyvenamoji vieta. Niekas neleidžia manyti, kad pagal šią nuostatą galima taikyti sankcijas už netinkamą suinteresuotojo asmens elgesį. Ja siekiama užtikrinti, kad veiksmingai veiktų Sąjungos teisės aktų leidėjo sukurta atsakingos valstybės narės nustatymo sistema (toliau – Dublino sistema), kuri galėtų būti stipriai sutrikdyta, jeigu perdavimams būtų užkertamas kelias dėl priežasčių, kurios nepatenka į prašančiosios valstybės narės atsakomybės sritį. Be to, galėtų būti sunku pateikti įrodymų, kad atitinkamas asmuo pasišalino iš savo gyvenamosios vietos siekiamas užkirsti kelią perdavimui.
- 43 Toliau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl sąlygų, kuriomis slėpimosi atveju pratęsimas reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje numatytas šešių mėnesių terminas. Šiuo aspektu jis pažymi, jog iš pirmo žvilgsnio šios nuostatos formuluotė leidžia manyti, kad valstybės narės turi konsultuotis šiuo klausimu, bet ją būtų galima aiškinti ir taip, kad prašančioji valstybė narė vienašališkai gali nuspręsti dėl šio termino pratęsimo ir prieš pasibaigiant pirminiam šešių mėnesių terminui informuoti prašomąją valstybę narę apie tai, kad per šį terminą perdavimas negalės būti įvykdytas ir įvyks per terminą, kurį tuomet nurodys prašančioji valstybė narė. Pastarajam aiškinimui, kuris ryškėja iš Įgyvendinimo reglamento 9 straipsnio 2 dalies, galėtų būti teikiamas pirmumas siekiant užtikrinti perdavimo procedūros veiksmingumą.

- 44 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar norėdamas įvertinti perdavimo teisėtumą jis turi atsižvelgti į gyvenimo sąlygas, su kuriomis pareiškėjas susidurs prašomojoje valstybėje narėje, jeigu ten bus patenkintas jo tarptautinės apsaugos prašymas, visų pirma į rimtą grėsmę, kad su juo bus elgiamasi pažeidžiant Chartijos 4 straipsnį.
- 45 Šiuo klausimu nacionalinis teismas mano, kad vertinimas, ar yra sisteminių trūkumų, kaip tai suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, neapsiriboja prieglobsčio procedūra ir priėmimo sąlygomis per šią procedūrą, bet reikia atsižvelgti ir į vėlesnę padėtį. Pavyzdžiui, geriausios priėmimo sąlygos per minėtą procedūrą būtų nepakankamos, jeigu suteikus tarptautinę apsaugą atitinkamam asmeniui grėstų skurdas. Pareiga atlikti tokį bendrą pareiškėjo padėties vertinimą iki jo perdavimo neišvengiamai yra kita Dublino sistemos, kuri neleidžia tarptautinės apsaugos prašantiems asmenims laisvai rinktis prieglobsčio šalies, pusę. Bet kuriuo atveju ši pareiga kyla iš EŽTK 3 straipsnio.
- 46 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Pripažinimo direktyvoje apskritai numatytas tik vienodas požiūris, palyginti su atitinkamos valstybės narės piliečiais. Vis dėlto toks „nacionalinis traktavimas“ galėtų pasirodyti nepakankamas siekiant paisyti asmenų, kuriems suteikiama tarptautinė apsauga, orumo, nes paprastai jie yra pažeidžiami, neturi šaknų ir negali veiksmingai ginti savo teisių, kurias jiems užtikrina priimančioji valstybė narė. Kad šie asmenys galėtų pasiekti panašų į šios valstybės narės piliečių lygį ir veiksmingai pasinaudoti savo teisėmis, pagal Pripažinimo direktyvos 34 straipsnį reikalaujama, kad valstybės narės tiems asmenims užtikrintų veiksmingas galimybes naudotis integracijos programomis, kurios atlieka specifinę kompensacinę funkciją. Ši norma yra minimalus reikalavimas ir Dublino sistemos pateisinimas.
- 47 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, nurodo 2016 m. rugpjūčio mėn. Šveicarijos pagalbos pabėgėliams organizacijos parengtą ataskaitą „Prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygos Italijoje“, iš kurios matyti konkrečių požymių, kad tarptautinės apsaugos gavėjams šioje šalyje galėtų kilti rizika atsidurti visuomenės nuošalėje, tapti benamiais ir kęsti skurdą. Remiantis šia ataskaita, nepakankamai išvystytą minėtos valstybės narės socialinę sistemą Italijos gyventojams kompensuoja šeiminių solidarumas, kuris negalimas tarptautinės apsaugos gavėjų atveju. Minėtoje ataskaitoje taip pat nurodoma, kad Italijoje praktiškai nėra kompensacinio pobūdžio integracijos programų, o visų pirma galimybę lankyti būtinus kalbos kursus daugiau ar mažiau lemia atsitiktinumas. Galiausiai, iš šios ataskaitos matyti, kad dėl pastaraisiais metais stipriai išaugusio pabėgėlių skaičiaus reikšmingų valstybės socialinės sistemos trūkumų negali atsverti nevyriausybinių organizacijų ir bažnyčios.
- 48 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg* (Badeno-Viurtembergo žemės aukštesnysis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar laikoma, kad prieglobsčio prašytojas slapstosi, kaip tai suprantama pagal [reglamento „Dublinas III“] 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, tik tuomet, kai jis tikslingai ir sąmoningai vengia nacionalinių institucijų, atsakingų už perdavimo vykdymą, siekdamas sužlugdyti ar apsunkinti perdavimą, ar pakanka, kad jis ilgesnį laikotarpį negyvena jam paskirtame būste ir institucijai nežinoma jo buvimo vieta, todėl planuojamo perdavimo įvykdyti negalima?

Ar suinteresuotasis asmuo gali remtis teisingu teisės nuostatos taikymu ir per procesą, nukreiptą prieš sprendimą dėl perdavimo, argumentuoti tuo, kad pasibaigė perdavimo terminas, nes jis nesislapstė?

2. Ar terminas pagal [reglamento „Dublinas III“] 29 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą pratęsiamas vien dėl to, kad perduodančioji valstybė narė dar prieš pasibaigiant terminui atsakingą valstybę narę informuoja, jog suinteresuotasis asmuo slapstosi, ir kartu nurodo ne ilgesnį kaip 18 mėnesių konkretų terminą, per kurį perdavimas bus įvykdytas, ar pratęsimas galimas tik suinteresuotosioms valstybėms narėms bendrai susitarus nustatyti pratęstą terminą?
3. Ar prieglobsčio prašytojo perdavimas atsakingai valstybei narei neleistas, kai joje jis, jei jam būtų suteiktas tarptautinės apsaugos statusas, tikėtina, turėtų gyventi sąlygomis, dėl kurių jam kiltų rimta grėsmė patirti elgesį, apibūdintą [Chartijos] 4 straipsnyje?

Ar šis klausimas dar patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį?

Pagal kokius Sąjungos teisės kriterijus turi būti vertinamos asmens, kurio teisė į tarptautinę apsaugą pripažinta, gyvenimo sąlygos?“

Procesas Teisingumo Teisme

- 49 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prašymu paskirta kolegija išnagrinėjo klausimą dėl būtinybės šią bylą nagrinėti taikant Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą. 2017 m. balandžio 24 d. ši kolegija, išklausiusi generalinį advokatą, nusprendė šio prašymo netenkinti.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 50 Pirmuoju klausimu, kurį sudaro dvi dalys, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, pirma, ar reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį reikia aiškinti taip, jog tam, kad būtų galima preziumuoti, jog atitinkamas asmuo slapstosi, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą, būtina, kad jis tikslingai vengtų kompetentingų institucijų siekdamas sužlugdyti savo perdavimą, ar vis dėlto tokiu atveju pakanka, kad šis asmuo išvyktų iš jam paskirtos gyvenamosios vietos, o minėtos institucijos apie jo nebuvimą nebūtų informuotos ir todėl šio perdavimo nebūtų galima įvykdyti.
- 51 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad per procesą, nukreiptą prieš sprendimą dėl perdavimo, atitinkamas asmuo gali remtis šio reglamento 29 straipsnio 2 dalimi ir tvirtinti, kad perdavimo terminas baigėsi, nes jis nesislapstė.
- 52 Dėl šio pirmojo klausimo pirmos dalies pažymėtina, kad reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos ir 2 dalies nuostatose numatyta, jog pasibaigus imperatyviam šešių mėnesių terminui atsakomybė už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą *ipso iure* pereina prašančiajai valstybei narei, išskyrus atvejus, kai šis terminas išimties tvarka buvo pratęstas ne ilgiau kaip vienus metus, jei perdavimas negalėjo įvykti dėl suinteresuotojo asmens įkalinimo, arba ne ilgiau kaip aštuoniolika mėnesių, jei jis slapstosi, tuomet atsakomybė už jo prašymo nagrinėjimą pereina pasibaigus taip nustatytam terminui.
- 53 Dėl klausimo, kokiomis sąlygomis galima preziumuoti, kad prašytojas „slapstosi“, kaip tai suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, konstatuotina, kad šiame reglamente šiuo aspektu nieko tiksliau nenurodyta.

- 54 Reglamente „Dublinas III“ „slėpimosi“ sąvoka neapibrėžta ir nė vienoje iš šių nuostatų aiškiai nenurodyta, ar ši sąvoka suponuoja, kad suinteresuotasis asmuo ketino vengti institucijų veiksmų, kad užkirstų kelią perdavimui.
- 55 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją iš reikalavimo vienodai taikyti Sąjungos teisę matyti, kad kai Sąjungos teisės nuostatoje nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę dėl konkrečios sąvokos, ji visoje Sąjungoje turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai, atsižvelgiant ne tik į konkrečios nuostatos formuluotę, bet ir į jos kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslą (2018 m. kovo 8 d. Sprendimo *DOCERAM*, C-395/16, EU:C:2018:172, 20 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 56 Remiantis įprasta „slapstymosi“ sąvokos, kuri pavartota daugelyje reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antro sakinio kalbinių versijų, reikšme, kuri apima atitinkamo asmens norą pabėgti nuo ko nors arba ko nors išvengti, t. y. šiuo atveju kompetentingų institucijų, taigi ir perdavimo, darytina išvada, kad ši nuostata iš principo taikoma tik tuomet, kai toks asmuo tikslingai vengia šių institucijų. Be to, Įgyvendinimo reglamento 9 straipsnio 1 dalyje kaip viena iš galimų perdavimo atidėjimo sąlygų numatytas atvejis, kai „prašytojas vengia perdavimo procedūros“, o tai implikuoja tyčią. Reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte sąvoka „pasislėpimo rizika“ panašiai apibrėžta kai kuriose kalbinėse versijose, pavyzdžiui, versijoje vokiečių kalba, išreiškiant nuogąstavimą, kad suinteresuotasis asmuo pasislėpdamas „vengs“ perdavimo procedūros.
- 57 Vis dėlto reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antro sakinio kontekstas ir šiuo reglamentu siekiami tikslai prieštarauja tokiam šios nuostatos aiškinimui, pagal kurį tokiu atveju, kai perdavimo negalima įvykdyti dėl to, kad atitinkamas asmuo išvyko iš jam paskirtos gyvenamosios vietos, apie savo nebuvimą neinformavęs kompetentingų institucijų, šios institucijos turėtų pateikti įrodymų, kad šis asmuo tikrai ketino jų vengti siekdamas užkirsti kelią perdavimui.
- 58 Iš reglamento „Dublinas III“ 4 ir 5 konstatuojamųjų dalių matyti, kad juo siekiama tiek valstybėms narėms, tiek atitinkamiems asmenims nustatyti aiškų ir veiksmingą, objektyviais ir teisingais kriterijais grindžiamą būdą greitai nustatyti valstybę narę, atsakingą už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, kad būtų galima garantuoti veiksmingą galimybę pradėti tokios apsaugos suteikimo procedūras ir netrukdyti siekiui greitai nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus.
- 59 Turint galvoje šį siekį užtikrinti greitą nagrinėjimą, reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies pirmame sakinyje nustatytu šešių mėnesių perdavimo terminu norima užtikrinti, kad atitinkamas asmuo iš tiesų kuo greičiau būtų perduotas valstybei narei, atsakingai už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, ir kartu, atsižvelgiant į sudėtingą praktinę pusę ir į organizacines tokio asmens perdavimo problemas, palikti abiem suinteresuotosioms valstybėms narėms laiko, reikalingo šio perdavimo vykdymui suderinti, o visų pirma prašančiajai valstybei narei nustatyti perdavimo vykdymo tvarką (šiuo klausimu žr. 2009 m. sausio 29 d. Sprendimo *Petrosian*, C-19/08, EU:C:2009:41, 40 punktą).
- 60 Šiomis aplinkybėmis pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį išimties tvarka leidžiama pratęsti šį šešių mėnesių terminą, siekiant atsižvelgti į tai, kad dėl atitinkamo asmens kalinimo arba slapstymosi prašančiajai valstybei narei faktiškai neįmanoma to asmens perduoti.
- 61 Turint galvoje didelius sunkumus, su kuriais kompetentingos institucijos gali susidurti turėdamos įrodyti atitinkamo asmens ketinimus, reikalavimas institucijoms pateikti tokius įrodymus galėtų sudaryti galimybes tarptautinės apsaugos prašytojams, kurie nenori būti perduoti valstybei narei, pagal reglamentą „Dublinas III“ paskirtai atsakinga už jų prašymo nagrinėjimą, vengti prašančiosios valstybės narės institucijų, kol pasibaigs šešių mėnesių terminas, kad pastarajai valstybei narei pagal šio reglamento 29 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį tektų atsakomybę už prašymo nagrinėjimą.

- 62 Todėl tam, kad būtų užtikrintas veiksmingas Dublino sistemos veikimas ir jo tikslų įgyvendinimas, laikytina, kad tais atvejais, kai atitinkamas asmuo negali būti perduotas dėl to, kad išvyko iš jam paskirtos gyvenamosios vietos, apie savo nebuvimą neinformavęs kompetentingų nacionalinių institucijų, tos institucijos turi teisę preziumuoti, kad šis asmuo ketino jų vengti siekdamas užkirsti kelią perdavimui, tačiau su sąlyga, kad tas asmuo buvo tinkamai informuotas apie atitinkamą jam tenkančią pareigą.
- 63 Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad pagal Priėmimo direktyvos 7 straipsnio 2–4 dalis valstybės narės gali riboti, kaip veikiausiai tą faktiškai padarė Vokietijos Federacinė Respublika, prieglobsčio prašytojų galimybes pasirinkti savo gyvenamąją vietą ir iš jų reikalauti iš anksto gauti administracijos leidimą išvykti iš šios vietos. Be to, pagal šios direktyvos 7 straipsnio 5 dalį valstybės narės įpareigoja prašytojus pranešti kompetentingoms institucijoms savo adresą ir nedelsiant bet kokius to adreso pasikeitimus.
- 64 Vis dėlto pagal Priėmimo direktyvos 5 straipsnį valstybės narės privalo informuoti prašytojus apie šias jų pareigas. Iš tiesų nebūtų galima kaltinti prašytojo tuo, kad išvyko iš jam paskirtos gyvenamosios vietos apie tai neinformavęs kompetentingų institucijų ir tinkamu atveju prieš tai nepaprašęs jos leidimo, jeigu prašytojas apie minėtas pareigas nebuvo informuotas. Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pareiškėjas pagrindinėje byloje apie tokias pareigas buvo tikrai informuotas.
- 65 Be to, kadangi negalima atmesti buvus pagrįstų priežasčių, dėl kurių prašytojas neinformavo kompetentingų institucijų apie savo nebuvimą, šiam asmeniui turi būti palikta galimybė įrodyti, kad jis neketino šių institucijų vengti.
- 66 Dėl pirmojo klausimo antros dalies, kuria siekiama išsiaiškinti, ar per procesą, nukreiptą prieš sprendimą dėl perdavimo, atitinkamas asmuo gali remtis reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalimi ir tvirtinti, kad perdavimo terminas baigėsi, nes jis nesislapstė, konstatuotina, kad, kaip matyti iš 2017 m. spalio 25 d. Sprendimo *Shiri* (C-201/16, EU:C:2017:805), priimto po to, kai buvo pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, į šį klausimą atsakytina teigiamai.
- 67 Tame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, pirma, kad siekiant užtikrinti, jog ginčijamas sprendimas dėl perdavimo priimtas teisingai taikius reglamentu „Dublinas III“ įtvirtintas perėmimo savo žinion ir atsiėmimo procedūras, teismas, kuriam pateiktas skundas dėl sprendimo perduoti, turi galėti išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašytojo teiginius, jog tas sprendimas priimtas pažeidžiant šio reglamento 29 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nuostatas, turint omenyje, kad minėto sprendimo priėmimo dieną prašančioji valstybė narė jau buvo tapusi atsakinga valstybe nare dėl to, kad prieš tai pasibaigė šio reglamento 29 straipsnio 1 ir 2 dalyse apibrėžtas šešių mėnesių terminas (2017 m. spalio 25 d. Sprendimo *Shiri*, C-201/16, EU:C:2017:805, 40 punktas).
- 68 Antra, atsižvelgiant į reglamento „Dublinas III“ 19 konstatuojamojoje dalyje nurodytą tikslą užtikrinti, laikantis Chartijos 47 straipsnio, veiksmingą atitinkamų asmenų teisių apsaugą ir į šio reglamento 5 konstatuojamojoje dalyje nurodytą tikslą užtikrinti spartų už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymą, tiek paisant tokios apsaugos prašytojų interesų, tiek siekiant tinkamo Dublino sistemos veikimo, prašytojas turi turėti galimybę pasinaudoti veiksminga ir sparčia teisių gynybos priemone, kuri leistų jam remtis šio reglamento 29 straipsnio 1 ir 2 dalyse apibrėžto šešių mėnesių termino pasibaigimu, kai šis terminas baigėsi vėliau, nei buvo priimtas sprendimas dėl perdavimo (2017 m. spalio 25 d. Sprendimo *Shiri*, C-201/16, EU:C:2017:805, 44 ir 46 punktai).

- 69 Vokietijos teisės aktuose veikiausiai pripažįstama (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) prašytojo, esančio tokioje padėtyje kaip A. Jawo, teisė, paduodant skundą dėl sprendimo jį perduoti, nurodyti aplinkybes, atsiradusias vėliau, nei buvo priimtas toks sprendimas, atitinka šią pareigą numatyti veiksmingą ir sparčią teisių gynbos priemonę (šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 25 d. Sprendimo *Shiri*, C-201/16, EU:C:2017:805, 46 punktą).
- 70 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą atsakytina taip:
- reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad prašytojas „slapstosi“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kai tikslingai vengia kompetentingų nacionalinių institucijų, kad užkirstų kelią perdavimui. Tai gali būti preziumuojama, kai šis perdavimas negali būti įvykdytas dėl to, kad prašytojas išvyko iš jam paskirtos gyvenamosios vietos apie savo nebuvimą neinformavęs kompetentingų nacionalinių institucijų, su sąlyga, kad jis buvo informuotas apie atitinkamas savo pareigas, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Minėtam prašytojui paliekama galimybė įrodyti, kad šių institucijų neinformavo apie savo nebuvimą dėl pagristų priežasčių, o ne ketindamas šių institucijų išvengti.
 - reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad per procesą, nukreiptą prieš sprendimą dėl perdavimo, atitinkamas asmuo gali remtis šio reglamento 29 straipsnio 2 dalimi ir tvirtinti, kad, kadangi nesislapstė, šešių mėnesių perdavimo terminas baigėsi.

Dėl antrojo klausimo

- 71 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antras sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad norint perdavimo terminą pratęsti ne ilgiau kaip 18 mėnesių pakanka, kad prašančioji valstybė narė prieš pasibaigiant šešių mėnesių perdavimo terminui praneštų atsakingai valstybei narei apie tai, kad atitinkamas asmuo slapstosi, ir kartu nurodytų naują perdavimo terminą, ar vis dėlto šiems abiem valstybėms narėms būtina susitarti dėl naujo termino.
- 72 Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, kad reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje nenumatyta, kad prašančioji valstybė narė ir atsakinga valstybė narė turi konsultuotis dėl perdavimo termino toje nuostatoje numatytais atvejais. Tuo ši nuostata skiriasi nuo šio reglamento 29 straipsnio 1 dalies, kurioje aiškiai numatyta, kad perdavimas vykdomas atitinkamoms valstybėms narėms pasikonsultavus.
- 73 Be to, pareikalavus konsultuotis ir reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje numatytais atvejais ši nuostata taptų sunkiai taikoma ir dėl to ji iš dalies netektų savo veiksmingumo. Suinteresuotųjų valstybių narių informacijos mainai, kurių pririktų siekiant susitarti dėl perdavimo termino pratęsimo, pareikalautų tam skirti laiko ir išteklių, ir nebūtų veiksmingo mechanizmo, padedančio išspręsti nesutarimus dėl klausimo, ar tenkinamos tokio pratęsimo sąlygos. Be to, šio termino pratęsimo galimybė atkristų, jeigu prašoma valstybė narė nesiimtų jokių veiksmų.
- 74 Galiausiai pažymėtina, kad pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 4 dalį Komisija, priimdama įgyvendinimo aktus, nustato vienodas valstybių narių konsultavimosi ir keitimosi informacija sąlygas, visų pirma perdavimų atidėjimo arba vėlavimo juos atlikti atveju. Įgyvendinimo reglamento 9 straipsnio 2 dalyje aiškiai nurodyta, kad valstybė narė, kuri dėl vienos iš 29 straipsnio 2 dalyje išvardytų priežasčių negali įvykdyti perdavimo per įprastinį šešių mėnesių terminą, turi apie tai pranešti atsakingai valstybei narei iki šio termino pabaigos, ir joje nenumatyta pareiga šiuo klausimu konsultuotis.

75 Atsižvelgiant į tai, į antrąjį prejudicinį klausimą atsakytina, kad reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad norint perdavimo terminą pratęsti ne ilgiau kaip 18 mėnesių pakanka, kad prašančioji valstybė narė prieš pasibaigiant šešių mėnesių perdavimo terminui praneštų atsakingai valstybei narei apie tai, kad atitinkamas asmuo slapstosi, ir kartu nurodytų naują perdavimo terminą.

Dėl trečiojo klausimo

76 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Chartijos 4 straipsnis turi būti aiškinamas kaip draudžiantis pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnį perduoti tarptautinės apsaugos prašytoją valstybei narei, kuri pagal šį reglamentą atsakinga už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, kai, toje valstybėje narėje suteikus tokią apsaugą, dėl tikėtinų gyvenimo sąlygų, su kuriomis šis prašytojas susidurtų kaip asmuo, kuriam minėtoje valstybėje narėje būtų suteikta tarptautinė apsauga, kultū rimta grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal šį 4 straipsnį. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui neaišku, ar toks klausimas patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Jis taip pat norėtų sužinoti, pagal kokius kriterijus nacionalinis teismas prirėikus turi įvertinti asmens, kuriam suteikta tarptautinė apsauga, gyvenimo sąlygas.

77 Šiuo klausimu konstatuotina, pirma, kad valstybės narės sprendimas pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnį perduoti prašytoją valstybei narei, kuri pagal šį reglamentą iš esmės yra atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, yra vienas iš bendros Europos prieglobsčio sistemos elementų, todėl juo įgyvendinama Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį (pagal analogiją žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *N. S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 68 ir 69 punktus ir 2017 m. vasario 16 d. Sprendimo *C. K. ir kt.*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 53 ir 54 punktus).

78 Iš suformuotos jurisprudencijos taip pat matyti, kad reglamento „Dublinas III“ nuostatos turi būti aiškinamos ir taikomos taip, kad būtų paisoma Chartijos garantuojamų pagrindinių teisių, visų pirma jos 4 straipsnio, kuris be jokių išlygų draudžia visų formų nežmonišką ar žeminamą elgesį, yra esminės svarbos ir bendro bei absoliutaus pobūdžio, nes yra glaudžiai susijęs su Chartijos 1 straipsnyje nurodytu žmogaus orumo gerbimu (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 85 ir 86 punktus ir 2017 m. vasario 16 d. Sprendimo *C. K. ir kt.*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 59, 69 ir 93 punktus).

79 Todėl trečiasis klausimas yra Sąjungos teisės aiškinimo klausimas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.

80 Antra, primintina, kad Sąjungos teisė remiasi pamatine prielaida, pagal kurią kiekviena valstybė narė dalijasi su kitomis valstybėmis narėmis daugeliu bendrų vertybių, kuriomis pagrįsta Sąjunga, kaip aiškiai nurodyta ESS 2 straipsnyje, ir pripažįsta, kad kitos valstybės narės su ja jomis dalijasi. Ši prielaida suponuoja ir pateisina valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą pripažįstant šias vertybes, taigi ir laikantis Sąjungos teisės, kuri jas įgyvendina (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality* (teisingumo sistemos trūkumai), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), ir pasitikėjimą tuo, kad jų atitinkamos nacionalinės teisės sistemos galės užtikrinti lygiavertę ir veiksmingą Chartijoje, visų pirma jos 1 ir 4 straipsniuose, kuriuose įtvirtinta viena iš pamatinių Sąjungos ir jos valstybių narių vertybių, pripažintų pagrindinių teisių apsaugą (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 77 ir 87 punktus).

81 Valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo principui Sąjungos teisėje tenka esminė svarba, nes jis leidžia sukurti ir išlaikyti erdvę be vidaus sienų. Kalbant konkrečiau, tarpusavio pasitikėjimo principas, be kita ko, reikalauja, kad, kiek tai susiję su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve, kiekviena valstybė laikytųsi

nuostatos, jog, išskyrus atvejus, kai yra išimtinių aplinkybių, visos kitos valstybės narės paiso Sąjungos teisės ir ypač šioje teisėje įtvirtintų pagrindinių teisių (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 78 punktą ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality* (teisingumo sistemos trūkumai), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36 punktą).

- 82 Todėl turint galvoje bendrą Europos prieglobsčio sistemą ir ypač reglamentą „Dublinas III“, kuris grindžiamas tarpusavio pasitikėjimo principu ir kuriuo siekiama racionalizuojant tarptautinės apsaugos prašymus pagreitinti jų nagrinėjimą tiek prašytojų, tiek suinteresuotųjų valstybių labui, preziumuotina, kad elgesys su tokios apsaugos prašytojais kiekvienoje valstybėje narėje atitinka Chartijos, 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso [*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 t., p. 150, Nr. 2545 (1954)] ir EŽTK reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *N. S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 78–80 punktus).
- 83 Vis dėlto negalima atmesti galimybės, kad konkrečioje valstybėje narėje faktiškai gali kilti didelių tokios sistemos veikimo problemų, o tai reiškia, kad yra rimtas pavojus, jog perdavimo tokiai valstybei narei atveju su tarptautinės apsaugos prašytojais bus elgiama neatsižvelgiant į jų pagrindines teises (2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *N. S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 81 punktas).
- 84 Šiomis aplinkybėmis nuginčijamos prezumpcijos, kad valstybėje narėje, kuri pagal reglamentą „Dublinas III“ paskirta atsakinga už prašymo nagrinėjimą, bus gerbiamos tarptautinės apsaugos prašytojo pagrindinės teisės, taikymas būtų nesuderinamas su pareiga aiškinti ir taikyti šį reglamentą atsižvelgiant į pagrindines teises (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *N. S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 99, 100 ir 105 punktus).
- 85 Todėl Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad pagal Chartijos 4 straipsnį valstybės narės, įskaitant nacionalinius teismus, privalo neperduoti prieglobsčio prašytojo atsakingai valstybei narei, kaip tai suprantama pagal reglamentą „Dublinas II“ (reglamento „Dublinas III“ pirmtaką), jei negali nežinoti, kad sisteminiai prieglobsčio procedūros ir prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų toje valstybėje narėje trūkumai yra rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog prašytojui kils reali grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą (2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *N. S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 106 punktas).
- 86 Reglamento „Dublinas III“, kuriame kodifikuota ši jurisprudencija, 3 straipsnio 2 dalies antroje ir trečioje pastraipose aiškia nurodyta, kad tokiu atveju valstybė narė, nustatanti atsakingą valstybę narę, tampa už tarptautinės apsaugos prašymą atsakinga valstybe nare, jeigu patikrinusi šio reglamento III skyriuje išvardytus kriterijus konstatuoja, kad neįmanoma prašytojo perduoti pagal tuos kriterijus paskirtai valstybei narei arba pirmajai valstybei narei, kurioje buvo pateiktas prašymas.
- 87 Nors reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje numatyta tik situacija, kokia buvo nagrinėta 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendime *N. S. ir kt.* (C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865), t. y. kai reali grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį, kyla dėl prieglobsčio procedūros ir tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo sąlygų sisteminių trūkumų valstybėje narėje, kuri pagal šį reglamentą paskirta atsakinga už prašymo nagrinėjimą, vis dėlto iš šio sprendimo 83 ir 84 punktų ir bendro bei absoliutaus šiame 4 straipsnyje numatyto draudimo pobūdžio išplaukia, kad prašytojo perdavimas tokiai valstybei narei neįmanomas tokiu atveju, kai yra rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog perduodant arba perdavus prašytojui kils tokia grėsmė.
- 88 Taigi taikant minėtą 4 straipsnį neturi reikšmės, ar atitinkamam asmeniui rimta nežmoniško arba žeminamo elgesio grėsmė dėl perdavimo atsakingai valstybei narei, kaip tai suprantama pagal reglamentą „Dublinas III“, iškils perdavimo momentu, per prieglobsčio procedūrą arba jai pasibaigus.

- 89 Kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, bendra Europos prieglobsčio sistema ir tarpusavio pripažinimo principas grindžiami patikiniu, kad taikant šią sistemą jokiame etape ir jokia forma nekils grėsmė, kad bus pažeistas Chartijos 4 straipsnis. Šiuo aspektu kultų prieštaravimas, jeigu tokios grėsmės buvimas prieglobsčio procedūros etape užkirstų kelią perdavimui, bet tokia pati grėsmė būtų toleruojama, kai ši procedūra užbaigiama pripažinus tarptautinę apsaugą.
- 90 Šiuo aspektu pažymėtina, kad tuomet, kai teismas, kuriam paduotas skundas dėl sprendimo perduoti, turi informacijos, kurią atitinkamas asmuo pateikė siekdamas įrodyti tokios grėsmės buvimą, jis, remdamasis objektyviais, patikimais, tiksliais ir tinkamai atnaujintais duomenimis ir atsižvelgdamas į Sąjungos teisės garantuojamo pagrindinių teisių apsaugos lygį, turi įvertinti, ar esama sisteminių ar bendrųjų trūkumų arba trūkumų, paliečiančių tam tikras asmenų grupes (pagal analogiją žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89 punktą).
- 91 Trečia, dėl klausimo, pagal kokius kriterijus kompetentingos nacionalinės institucijos turi atlikti šį vertinimą, pabrėžtina, kad šio sprendimo pirmesniame punkte paminėti sisteminiai trūkumai į Chartijos 4 straipsnio, kuris atitinka EŽTK 3 straipsnį ir kurio esmė ir aprėptis pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį yra tokia pati, kaip nustatyta minėtoje konvencijoje, taikymo sritį patenka tik tada, kai pasiekia ypač aukštą reikšmingumo ribą, kuri priklauso nuo visų konkretaus atvejo aspektų (EŽTT 2011 m. sausio 21 d. Sprendimas *M. S. S. prieš Belgiją ir Graikiją*, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 254 punktas).
- 92 Ši ypač aukšta reikšmingumo riba būtų pasiekta tuomet, kai dėl valstybės narės institucijų abejingumo visiškai nuo valstybės pagalbos priklausomas asmuo, nepriklausomai nuo savo valios ir asmeninio pasirinkimo, patektų į nepaprastai sunkią materialinę padėtį, dėl kurios negalėtų patenkinti elementariausių savo poreikių, pavyzdžiui, visų pirma pavalgyti, nusiprausti ir turėti būstą, ir kuri kenktų jo fizinei ar psichinei sveikatai ir ją pablogintų taip, kaip nesuderinama su žmogaus orumu (šiuo klausimu žr. EŽTT 2011 m. sausio 21 d. Sprendimas *M. S. S. prieš Belgiją ir Graikiją*, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 252–263 punktus).
- 93 Taigi minėta riba neapima situacijų, pasireiškiančių net dideliu skurdu arba dideliu atitinkamo asmens gyvenimo sąlygų pablogėjimu, jeigu jos nesusijusios su nepaprastai sunkia materialine padėtimi, dėl kurios šis asmuo atsirastų tokioje sunkioje situacijoje, kad ji galėtų būti prilyginta nežmoniškam arba žeminamam elgesiui.
- 94 Tokios aplinkybės, kaip nurodytosios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, kad, remiantis šio sprendimo 47 punkte paminėta ataskaita, šeiminio solidarumo formos, kuriomis naudojasi valstybės narės, paprastai atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, piliečiai siekdami įveikti minėtos valstybės narės socialinės sistemos trūkumus, asmenims, kuriems toje valstybėje narėje suteikta tarptautinė apsauga, apskritai negalimos, nepakanka norint pagrįsti teiginį, kad tarptautinės apsaugos prašytojas, perduotas minėtai valstybei narei, patektų į tokią nepaprastai sunkią materialinę padėtį.
- 95 Vis dėlto negalima visiškai atmesti, kad tarptautinės apsaugos prašytojas gali įrodyti, jog esama išimtinių su juo susijusių aplinkybių, kurios jo perdavimo valstybei narei, paprastai atsakingai už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, atveju reikštų, kad jis dėl ypatingo savo pažeidžiamumo, nepriklausomai nuo savo valios ir asmeninio pasirinkimo, pateks į nepaprastai sunkią materialinę padėtį, atitinkančią šio sprendimo 91–93 punktuose paminėtus kriterijus, po to, kai jam bus suteikta tarptautinė apsauga.

- 96 Nagrinėjamu atveju trūkumai, kurie išryškėja valstybei narei, paprastai atsakingai už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, įgyvendinant asmenų, kuriems suteikta tokia apsauga, integracijos programas, negali būti rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog atitinkamam asmeniui, kai jis bus perduotas šiai valstybei narei, kiltų reali grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį.
- 97 Bet kuriuo atveju vien tai, kad socialinė apsauga ir (arba) gyvenimo sąlygos prašančiojoje valstybėje narėje yra geresnės nei valstybėje narėje, kuri paprastai atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, negali pagrįsti išvados, kad atitinkamam asmeniui, perduotam pastarajai valstybei narei, kiltų reali Chartijos 4 straipsnį pažeidžiančio elgesio grėsmė.
- 98 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą atsakyтина taip:
- Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad į jos taikymo sritį patenka klausimas dėl to, ar Chartijos 4 straipsnis draudžia pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnį perduoti tarptautinės apsaugos prašytoją valstybei narei, kuri pagal šį reglamentą paprastai atsakinga už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, kai, toje valstybėje narėje suteikus tokią apsaugą, dėl tikėtinų gyvenimo sąlygų, su kuriomis šis prašytojas susidurtų kaip asmuo, kuriam minėtoje valstybėje narėje būtų suteikta tarptautinė apsauga, kiltų rimta grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal šį 4 straipsnį.
 - Chartijos 4 straipsnį reikia aiškinti kaip nedraudžiantį tokio tarptautinės apsaugos prašytojo perdavimo, nebent teismas, kuriam paduotas skundas dėl sprendimo perduoti, remdamasis objektyviais, patikimais, tiksliais ir tinkamai atnaujintais duomenimis ir atsižvelgdamas į Sąjungos teisės garantuojamo pagrindinių teisių apsaugos lygį, konstatuotų, kad tokia grėsmė prašytojui kyla dėl to, kad perduotas jis, nepriklausomai nuo savo valios ir asmeninio pasirinkimo, pateks į nepaprastai sunkią materialinę padėtį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 99 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad prašytojas „slapstosi“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kai tikslingai vengia kompetentingų nacionalinių institucijų, kad užkirstų kelią perdavimui. Tai gali būti preziumuojama, kai šis perdavimas negali būti įvykdytas dėl to, kad prašytojas išvyko iš jam paskirtos gyvenamosios vietos apie savo nebuvimą neinformavęs kompetentingų nacionalinių institucijų, su sąlyga, kad jis buvo informuotas apie atitinkamas savo pareigas, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas. Minėtam prašytojui paliekama galimybė įrodyti, kad šių institucijų neinformavo apie savo nebuvimą dėl pagrįstų priežasčių, o ne ketindamas šių institucijų išvengti.**

Reglamento Nr. 604/2013 27 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad per procesą, nukreiptą prieš sprendimą dėl perdavimo, atitinkamas asmuo gali remtis šio reglamento 29 straipsnio 2 dalimi ir tvirtinti, kad, kadangi nesislapstė, šešių mėnesių perdavimo terminas baigėsi.

2. Reglamento Nr. 604/2013 29 straipsnio 2 dalies antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad norint perdavimo terminą pratęsti ne ilgiau kaip 18 mėnesių pakanka, kad prašančioji valstybė narė prieš pasibaigiant šešių mėnesių perdavimo terminui praneštų atsakingai valstybei narei apie tai, kad atitinkamas asmuo slapstosi, ir kartu nurodytų naują perdavimo terminą.
3. Sąjungos teisę reikia aiškinti taip, kad į jos taikymo sritį patenka klausimas, ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis draudžia pagal Reglamento Nr. 604/2013 29 straipsnį perduoti tarptautinės apsaugos prašytoją valstybei narei, kuri pagal šį reglamentą paprastai atsakinga už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, kai, toje valstybėje narėje suteikus tokią apsaugą, dėl tikėtinų gyvenimo sąlygų, su kuriomis šis prašytojas susidurtų kaip asmuo, kuriam minėtoje valstybėje narėje būtų suteikta tarptautinė apsauga, kiltų rimta grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal šį 4 straipsnį.

Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnį reikia aiškinti kaip nedraudžiantį tokio tarptautinės apsaugos prašytojo perdavimo, nebent teismas, kuriam paduotas skundas dėl sprendimo perduoti, remdamasis objektyviais, patikimais, tiksliais ir tinkamai atnaujintais duomenimis ir atsižvelgdamas į Sąjungos teisės garantuojamo pagrindinių teisių apsaugos lygį, konstatuotų, kad tokia grėsmė prašytojui kyla dėl to, kad perduotas jis, nepriklausomai nuo savo valios ir asmeninio pasirinkimo, pateks į nepaprastai sunkią materialinę padėtį.

Parašai.